

Kazatelská pravidla

P. Jiřího Scherera T. J.

Kazatelská pravidla

Kazatelská pravidla

P. Jiřího Scherera T. J.

Přeložil Ignác Bečák

Stará Říše na Moravě l. P. 1937

Библиотека
Государственной

библиотеки ТГУ

Библиотека ТГУ

Библиотека ТГУ

Důstojnému Pánu

P. ALOISU VALÁŠKOVI,

spirituálu arcibisk. semináře v Kroměříži,

tato „Pravidla kazatelská” na paměť lepších dob,

kdy bylo ještě komu kázati,

věnují vydavatelé.

Dymitrius Pani

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΑΓΓΕΛΙΑΣ

ΑΓΓΕΛΙΑ Η ονόματι Αγγελία είναι το

προσδιοίητο όνομα της Αγγελικής εκκλησίας, η οποία

παραπέμπει στην αγγελική θρησκεία

Αγγελική θρησκεία

Proslou

Vydávajíce na světlo Jiřího Scherera S. J. „Některá křesťanská pravidla kazatelská“ v rousé českém, máme na zřeteli všecky opravdové milovníky uměny kazatelské, kteří nepokládají za věc zbytečnou ohlédnouti se časem po pravidlech řečnických, obzvláště však mladší kazatele jakož i ty, kteří se k posvátnému úřadu kazatelskému tepru hotoví, a jimž tudiž každý pokyn theoretický nemůže býti než velvítaným.

Pravda, theorie každého umění rádem přirozeným bývá mladší nežli umění samo: když díla umělecká již dosti značné dostoupila výše a dokonalosti, tu tepru jest na čase, aby hloubavý rozum ze skutečných, konkrétních případů rádnou abstrakcí vyvodil znaky všeobecné, a aby zákonitost na jednotlivých sourodých zjevech uměleckých postřeženou zahrnul v jakási pevná pravidla. Avšak kdo by kterež mukoliv umění věnovati se chtěl, nebude, ba ani nesmí theorii a praxi, třebas původ jejich sahá do rozličných dob, od sebe oddělovati, sice sobě cestu k umělecké dospělosti valně prodlouží a ztíží. -

Nuže, je-li tomu tak, nebude dílko Schererovo docela bez užitku. Jestiť ono, ačkoliv objemu nepatrného, plno překrásných myšlenek a rad, kteréžto rady mohou býti tím platnější, poněvadž pocházejí od muže v umění kazatelském výborně osvědčeného a proslaveného. Jiří Scherer narodil se r. 1539 ve Schwatzi v Tyrolích, přistoupil r. 1559 k rádu Tovaryšstva Ježíšova, byl potom rektorem koleje vídeňské a kazatelem arcivévody Matyáše, i zemřel r. 1605, zastávav úřad kazatelský více než 40 let s velikou slávou v Rakousích, zejména pak v Linci. Na konec budíž ještě podotknuto, že nám bylo od jistého vysoce důstojného a po vlastech československých vůbec známého hodnostáře církevního před nějakým časem navrženo, bychom obnovujíce památku slavných kazatelů českých v „Bibliotéce nejslovutnějších kazatelů českých starší doby“ také k theoretickému téhož posvátného umění vzdělávání přihlíželi. Některé předběžné práce se v této příčině ovšem již vykonaly, ale dokavad nebude me moci původní dílo vlastní k tisku připraviti, budíž aspoň tímto na jevo dáno, že laskavého pokynu vzácného svého příznivce pamětlivi jsme.

V Kroměříži, v den sv. Václava 1887. - Ign. Bečák.

Některá křesťanská pravidla kazatelská

I. - Žádný kazatel nepokládejž úřad kazatelský za věc nepatrnu, ale za úřad důležitý, vzněšený a slavný, jehž vlastně biskupům náleží, jakož se každému biskupovi, když mu při svěcení evanđelium podávají, říká: „*Vezmi evandělium a kaž lidu, jenž tobě svěřen jest.*” Podobně také svědčí sněm tridentský, nedávno teprv konaný, že nej přednějším úkolem biskupův jest, aby sv. evanđelium Krista Ježíše hlásali (Efes. 4, 11, 12). Kdo tedy slovo Boží veřejně hlásá, jest v té příčině náměstkem biskupovým a koná dílo biskupské. Toho by sobě měli všimnouti zejména ti, kteří se domnívají, jakoby kázati byli povinni toliko řeholníci a prostí, chudobní panáčci, biskupům však a prelátům jakoby to bylo s hanou a potupou, ježto přece jím nic tak nesvědčí, jako kazatelna a zpovědnice. „*Jak krásné na horách nohy zvestujícího a kázícího pokoj, kázícího spasení,*” dí prorok Isaiáš (Is. 52, 7); a svatý apoštol Pavel praví, že starší (t. j. kněží), kteří dobře spravují, dvojí cti hodnými jmíni býti mají, zvláště ti, kte-

ří pracují ve slovu a učení (I. Tim. 5, 17). Nač tedy mnoho mluviti? Kázati čili hlásati slovo Boží jest dílo andělské, jakož i kazatelé v písmě sv. *anděly* se zovou (Malach. 2, 7); a jakož sv. Pavel chválu vzdává Galatům, že ho hlásajícího evanělium jako *anděla* přijali (Gal. 4, 14). I kdož by se tedy za dílo a úřad andělský hanbil?

II. - Kazatelé nechat na kázání pilně se připravují a bez přípravy na kazatelnici ať nevystupují; nebo jsou někteří, kteří, když se v neděli aneb ve svátek na služby Boží zvoní, z postele teprv vylézají, a oblékajíce se a strojíce honem něco sobě připomínají, co by posluchačům svým přednesli. Kterak by taková na spěch konaná kázání mohla mít jaký účinek? Kterak by mohla býti lahodna a jadrna? Jak by mohl někomu, zvláště má-li slabý žaludek, chutnati pokrm, jejž kuchař takovým způsobem sklektal a předhodil? Mnohý povídá z kazatelny takovou slátaninu, káže věci tak neurovnáné a mělké, ač na oko učené, že posluchač div z toho neonemocní. Jeremiáš prorok nazývá toho „*zlorečeným, kdož dělá dílo Hospodinovo lstivě*“ (Jerem. 48, 10).

Já káži, řeknu upřímně, nyní již na jedenačtyři-

cátý rok, ale té zručnosti jsem přece ještě nena-
byl, abych si troufal s patra a jako z rukávu hned
kázání nějaké vytřepati. Já jsem nikdy nebažil po
slávě, kterou někteří kazatelé hledají v tom, že
kází bez přípravy, aniž jí sobě žádám, leč by snad
nutná byla potřeba; napotom nepochybuji, že by
Bůh byl nápomocen, a že by všechn nedostatek
a všeliké nedopatření doplniti ráčil. Když se na
kázání chystám a je sepisuji, celý týden ledva mi
k tomu stačí, a když jsem se jak možná nejlépe
připravil, buší mi přece na kazatelně s počátku
srdce samou bázni a strachem, a to nejen před kní-
žaty, králi a císaři, nýbrž i před měšťany a rol-
níky. Krmě nedovařená bývá nechutna a nezdrá-
va: kázání, které není jak náleží a pečlivě připra-
veno, sotva se bude mocí posluchačům náležitě
líbiti, aniž jim dostatečný přinese užitek.

III. - *Který kazatel chce kázati se zdarem, nechat vede život bezúhonný, tak aby sám činil to, čemu jiné učí, dle příkladu arcikazatele Krista Ježíše, o němž sv. Lukáš píše, že „začal činiti a učiti“* (Skut. ap. I, I). Nechat tedy předchází skutek, potom ať následuje vyučování. Proto praví sv. Pavel apoštol: „Kážeš, že se nemá krásti, a kraďeš;

pravíš, že se nemá cizoložiti, a cizoložíš. (Řím. 2, 21. 22). A u žalmisty Páně praví Bůh hříšníkovi: „*Proč vypravuješ spravedlnosti mé, a běreš smlouvou mou v ústa svá ty, jenžto nenáviděl jsi kázně a zavrhl jsi řeči mé za hřbet? Viděl-lis zloděje, běhal jsi s ním, a s cizoložníky kladl jsi díl svůj*“ (Žalm 49, 16-18). Sv. Pavel přikazuje Timotheovi, aby byl „*příkladem věřících ve slově, v obcování, v lásce, ve víře, v čistotě*“ (1. Tim. 4, 12). Překrásně píše též sv. Jeroným: „*Hled, aby kázání tvého skutky nehyzdily, by snad mluvícímu v kostele každý v srdci svém skrytě neodpovídá: Aj, proč toho sám nečiníš, co kážeš?*“ Aristoteles pak dí: „*Ve věcech týkajících se dobré kázně a mravů lepším důvodem jsou činy, nežli slova.*“ A jiní dva pohané: „*Tehdy děje se vše řádně a vzorně, když soudce sám činí, co jiným činiti velí*“ (Ovid). Naproti tomu zase: „*jest hanba, když učitel v takové neřesti se brodí, kterou na jiných káře*“ (Cato). Pravda, posluchači nemají dle slov Krista Pána (Mat. 23, 3) vyšetřovati, jaký život kazatel vede, nýbrž poslouchati, co káže; avšak tento známý osud ho nemine: Mladý ráček pravil jednomu starému rakovi, jenž se ho jal poučovati, aby ne-

lezl nazad, nýbrž napřed: „Milý otče, jdi napřed ty, já půjdu za tebou!” -

IV. - *Je-li kazatel muž rozšafný a upřímný jak v životě tak ve slově, a jestliže přes to nepatrného zdaru u svých oveček a posluchačů dochází, nemá se proto nad svou námahou kormoutiti, aniž malomyjslnět: neboť odplata a koruna nebeská jej jistojistě čeká.* Tak těší sv. Řehoř Veliký Domitiana, arcibiskupa armenského: „Ačkoliv je mi líto, že císař perský víry sv. nepřijal, mám z toho přece nesmírnou radost a potěšení, že jste mu víru křesťanskou hlásal; nebo, ačkoliv on nebyl hoden osvícenu býti, vaší svatosti dostane se zajisté za ono kázání odměny zasloužené. Byť třebas mouření černý do koupele vejda černý opět z ní vychází, lazebník za to přece obdrží poplatek.” Podobně také píše sv. Cyrill Alexandrinský: „Mohl by se někdo domnívat, že by byla marná a daremná práce, vynaložená na kázání, jímž posluchači nebyli získáni a usvědčeni. Ale tomu není tak; nebo kdo dává dobrou radu a, seč jest, dobrě raditi neustává, učinil povinnosti své zadosti, a odplata ho nemine. Uvěří-li posluchači nebo neuvěří, toť nezáleží na něm, ale na vůli jejich. Ka-

zatelé nechť tedy sobě, co se týče hlásání slova Božího, nestýskají a se nekormoutí, nýbrž ať to, seč sami býti mohou, Božské Velebnosti pozůstaví. Nebo jako rolníci, kteří pluhem své pole přeорávají a semeno rozsévají, co na nich jest, činí, úrodu pak rukám Božím poroučejíce: rovněž tak mají kazatelé slovo Boží pilně rozsévat. Ať se potom urodí (jak by bylo žadoucno), aneb neurodí, to budiž ponecháno milosti Boží, a to tím více, poněvadž z pole neúrodného rolník má škodu, kdežto hlasatel odplaty za práci, jakož i za dobrou svou vůli a úmysl, zasloužené neztratí."

Mimo to mělo by také býti útěchou křesťanského kazatele, že nižádné kázání nebývá docela bez užitku, poněvadž Pán Bůh u Isaiáše proroka praví:

„Jako sestupuje déšť a sníh s nebe a tam se více nena-vracuje, ale napájí zemi a zalévá ji a činí ji plodnou, a dává símě rozsévajícímu a chléb jedoucímu: tak bude slovo mé, kteréž vyjde z úst mých: nenavrátí se ke mně prázdné, ale učini což jsem koliv chtěl, a podaří se mu v tom, k čemuž jsem je poslal” (Is. 55, 10-12). Zkušenost učí, že símě slova Božího do srdcí některých lidí hozené někdy teprv po deseti, dvaceti, neb třiceti letech klíčí a ovoce vy-

dává, jakož lidé takoví, byvše milosrdenstvím Božím na pravou cestu přivedeni, sami o sobě vyznávají: „Před tolika a tolika léty slyšel jsem na kázání to a ono, to mi zavdalo první příčinu, to mne nejprve ponuklo, bych o svém polepšení přemýšlel.“ I znají takoví pěkně opakovati hlavní myšlenky z kázání po třiceti neb i čtyřiceti letech.

Rozestírejž tedy, křesťanský kazateli, síť slova Božího směle do moře a neustávej loviti: která ryba nechytí se dnes, lapí se možná zítra; kdo tohoto roku sítí se nezahrne, zahrne se možná roku příštího.

V. - *Kazatelé nebuděž nešetrni a hrubi, jízlivi a urážliví, kárajice a napomínajice rolníky a měšťanstvo, aniž jim přezdívejte troupu, skrblých, chrapounů, nemehel, čtveráků, lotrův, a jak se všechna ta krásná jména a příjmení zovou.*

Tím méně mají se prelátův a vrchností neslušně a nezdvořile dotýkati, nýbrž soustrastně, něžným srdcem a s vážností hříchy všelikých stavů kárati. Také nemá kazatel vykračovati z mezí, když na kacíře útočí a o nich pojednává; nebo křesťanský kazatel má je raději pádnými důvody

zdržovati, ne pak mnohými nadávkami a přezdívkami je činiti zatvrzelejšími. Vždyť ani Michal archanděl neosmělil se, jak praví sv. Juda apoštol v listu svém (Juda 1, 9), vynésti soud zlořečenství nad samým ďáblem. Všecko do jisté míry a se skromností. Tak soudil také sv. Řehoř Nazianský, když říkával: „My nejsme u vyučování nezběhlí a nezkušení; my také protivníků svých nadávkami a urážlivými slovy nedráždíme, jakož zajisté mnozí činívají, kteří nebojují s články víry, ale s těmi, kteří článků těch se drží, zastírajíce mnohdy jízlivými slovy jalové a vetché důvody a důkazy, podobni jsouce pavouku mořskému, jenž prý černou jakousi slinu před sebou chrlí, aby rybám unikl a stal se jim neviditelným. My pak, že za Krista boujeme, dáváme to najevo tím, že za příkladem pokojného a laskavého Spasitele svého boujeme.” A jinde opět: „Co se toho týče, mámě za to a dávám všem duchovním otcům a křesťanské nauky strážcům a obhájcům toto naučení, aby ani prudkostí svou mysl a srdce protivníků svých neodpuzovali, ani shovívavostí svou zpupnějšími je nečinili, nýbrž aby ve vězech sv. víry obezřetně a moudře sobě vedli, ani na té

ani na oné straně mezí mírnosti nepřekračujíce." V nadávání, tupení, hanění a opovrhování ponechejme my kazatelé katoličtí předek rozkolnickým predikantům, jelikož jest s dostatek známo, že jsou oni v tomto ne příliš slavném umění znamenití mistři, ano že v té příčině i samého dábla daleko převyšují.

VI. - *Rovněž tak skromným a mírným má býti kazatel, když hlásá katolickou nauku, obzvláště když ji hlásá pohanům a bludařům.* Někteří posluchači mají ještě potřebí mléka, jiní opět stravy silnější. „*Jako malíčkým v Kristu,*” píše svatý apoštol Pavel ke Korintským (I. 3, 1. 2), „*dal jsem vám pítí mléko, ne pokrm; nebo jste ještě nemohli (pokrmu snést): však ani nyní ještě nemůžete, neb jste ještě tělesní.*”

„*Ještě mnoho vám mluviti mám, ale nemůžete snést nyní,*” praví Kristus Pán k milým učeníkům svým (Jan 16, 12); kterážto slova vykládaje sv. Řehoř Nazianský dí: „Hle, jak osvěcování děje se pozvolna a pomaličku, a jak radno jest v theologie jakéhosi rádu šetřiti, abychom totiž ne hned všechno a na kvap vyjevovali, aniž také všecko až na sám konec tajili a zakrývali: nebo onoho

nebylo by lze schvalovati, tímto pak by se i násinci od nás odvrátili.” Téhož mínění jest také Origenes: Učňům a začátečníkům nemají prý se hned spočátku hluboká a nepochopitelná tajemství předkládati, ale má se s nimi rozmlouватi o polepšení mravův a kázně a o prvních začátcích duchovního života a prosté víry... A nejináč také sv. Pavel praví: „*O čemž mnoho by se dalo mluviti, a to nesnadného k vypravení, poněvadž mdlí jste k slyšení. Nebo majíce býti mistři pro čas, potřebujete opět prvním začátkům řečí Božích učeni býti, a učiněni jste jako ti, kteří mléka potřebují, ne hrubšího pokrmu. Každý zajisté, kdož mléka požívá nezkušený jest v řeči spravedlnosti; nebo dítě jest. Ale pro dokonalé jest hrubý pokrm, pro ty, kteří z obyčeje mají vycvičeny smysly k rozeznání dobrého a zlého.*” (Žid. 5,11-14). Mimo to svědčí Eustachius o jistém biskupu, Pynthovi jménem, jenž psal Divišovi, biskupu korintskému: „Lid nemá se samým mlékem toliko krmiti, aby sic od soudného dne nebyl postihnut jako dítě, nýbrž se má sytiti pokrmem hrubým, aby duchovně prospíval.” Moudrý kazatel bude věděti, jak se v této příčině dle poměrův a okolností řídit.

VII. - Kazatelé mají se rádi modlítati, tak jak dvanáctero apoštolův hlásání slova Božího a modlení ve spolek slučují: „*My pak,*” praví oni, „*pilni budeme modlitby a posluhování slova*” (Skut. ap. 6, 4). Tot onen pravý řebř Jakubův, po němž andělé vystupují a sestupují. Skrze modlitbu vystupuje anděl, totiž kazatel, vzhůru k Pánu Bohu; hlásaje pak slovo Boží, sestupuje k lidu. Modlitba skýtá posvátné řeči duchovní takovou moc a sílu, že mnohý kazatel, jenž jest pěstitelem modlitby, pěti slovy srdce svých posluchačů hlouběji pronikne a uchvátí, nežli jiný nemodlící se kříkloun celou haldou slov. Nečtet se zajisté nikde, že by sv. Alexander, biskup cařhradský, arcikáře Aria kázáním byl na dobro přemohl a důvody usvědčil, ale ovšem, že nad ním modlitbou zvítězil, jakož o něm svědčí sv. Řehoř Nazianský a jiní. Proto i sv. Augustin velmi pěkně napomíná kazatele, aby posluchače také modlitbou k sobě pozývali a přivolávali: „Milí bratři! právímť vám, volejte k sobě lid vzdýcháním, ne hádkou, volejte jej modlitbami, volejte vábice a ponoukajíce jej, volejte postem a t. d.” Kristus Pán za dne kázával, v noční době pak trvával na mod-

litbách, ano někdy i celou noc na modlení ztrávil. Jeho milému apoštolu Jakubovi ztvrdla od mnohého a častého modlení, jež kleče konával, kůže na kolenou tak, že byla jako kůže velbloudí. Jako pokrm bez soli bývá nechuten, rovněž tak i kázání, které není modlitbou okořeněno.

VIII. - *Kazatel mějž se dobrě na pozoru, aby ho chvála lidská nepodjala, aby se totiž pro své vlohy, jichž mu snad od Boha bylo dopřáno, nenadýmal.* Čím více milosti od Boha obdržel, a čím více se k němu lid hrne, tím má býti pokornější jak před Bohem tak před lidmi; nebo pokorou stává se den jak den větších a četnějších darův a milostí hodným. Někteří kazatelé nevědí pýchou, jak sobě vykračovati, jak státi aneb mluviti, nehledajíce také svými vzletnými slovy na kazatelně nic jiného, než lichou svoji chválu a čest. Avšak Prosper jinou latinkou na kazatele nastupuje, řka: „Kazatel nemá spoléhati na vzlet a krásu slov, nýbrž má všecken zdar svého kázání zakládati na důkazu a síle svých skutkův, nemát sobě pochlebovati, aniž sobě lichotiti dáti hlaholem lidu křičícího a jej chválícího, ale raději slzami téhož lidu; nemá také dbáti, když lid spíná ruce a radostí vý-

ská, nýbrž raději, jak lká a pláče." Kristus Pán dal se všem kazatelům, ano všemu křesťanskému lidu za vzor a příklad pokory, když pravil: „*Učte se ode mne, nebo jsem tichý a pokorný srdcem*” (Mat. 11, 29).

IX. - *Kazatelé nemají se překřičovati, jakoby byli pacholci, plavci na moři neb dryačníci; nebo přilišný křik nemívá jiného následku, leč že kazatel jak sám sobě tak posluchačům škodí.* Sluch lidský jest nástroj nad míru citlivý. Křikloun i sám sobě života ukracuje i jiným. Lid také mnohem lépe rozumí kazateli, který mírným hlasem káže, než-li tomu, jenž převelice křičí. Arci, není to malé umění, uměti svůj hlas na kazatelně zdržovati a jej jak náleží ovládati. Není dobře, mluviti po celé kázání týmž hlasem a přízvukem, nýbrž hlas má se tu zvýšiti, tu opět snížiti, má býti nyní ostřejší, jindy zase líbeznější dle toho, jak povaha věci samé a jakost látky vyžaduje. Hlas pozdvižený, byl-li vyzdvižen v pravý čas, budí nemalou pozornost a vzrušuje lidské srdce. Pán Ježíš, když jednou velikému zástupu lidu kázel, zvolal: „*Kdo má uši k slyšení, slyš!*” (Mat. 13, 43). Z toho souditi jest, že Kristus Pán nikoli po celé své kázání

jednak křičel, nýbrž že pozdvihl hlasu svého, když pravil: „*Kdo má uši k slyšení, slyš!*” Takoví kazatelé, kteří kážíce hlas svůj takovou měrou napínají a přepínají, dlouhého věku sotva se dočkají, protože sobě škodí, zdraví sobě podkopávají, a lid, když křiku přivykne, pěkně sobě podřimuje, rovně jako pes u kovadla, na němž se kuje; to pak se ne tak často přihází, když kazatel umí svůj hlas zdržovati a jím střídati. Takového hebkého a mírného hlasu, jakož i zevnitřních pohybů řečníkových i sami pohané velice sobě vážili. Za kteroužto příčinu Aischines obyvatelům ostrova Rhodu, když se nemohli vynadiviti psané řeči, kterou Demosthenes proti němu měl, takto v odvet dal: „*Co byste teprv byli řekli, kdybyste tu saň sami byli slyšeli!?*” A proto mnoho, velmi mnoho na tom záleží, jak kdo hlas svůj zná ovládati.

X. - *Kazatelé nechat také nejsou šašky, báchorek a šprýmů vykladači, ale ať zvestují slovo Boží a to s náležitou vážností a velebností.* Někdy zemdlené posluchače kratochvilným, věci samé týkajícím se příkladečkem porozveseliti a povzbuditi, nezapovídá se. Avšak na směšné a kulhavé šprý-

my všecek um schválně vynakládati, abys takto lidi k sobě přivábil a počet posluchačů rozmnožil, toho nikterak býti nemá; takový neřád nepatří na kazatelnu, nýbrž na místa docela jiná. Tak napomíná svatý Pavel apoštola Tita, aby „*dával na sobě samém příklad dobrých skutků v učení, v zachovalosti, ve vážnosti; slovo pak jeho aby bylo zdravé, bez úhony: aby ten, kdož by se protivil, styděl se, nemaje co zlého mluviti o vás*“ (Tit. 2, 7, 8).

XI. - Kazatelé nemají kázání protahovati, obzvláště za velikého vedra nebo zimy. Lépe jest, když posluchače propustí, dokavad mají chuť a rádi by poslouchali déle, než-li nasycené, ba přesycené a jako přecpané. Lépe když lidé řeknou: „Já bych byl toho pána ještě tři hodiny poslouchal,“ než: „Ach, dnes tomu nebylo konce!“ Jako ptáci nejlépe chutnají, jestliže byli hned ve štávě pečeni: rovněž tak má se přestati kázat, dokud je kazatel v dobrém rozmaru, a dokavad posluchači sobě libují a tak říkajíc prsty sobě olizují, sice bude přepečeno.

Dokonalý plavec námořní ví zajisté, kdy ku břehu doraziti: podobně i kazatel věděti má, kdy skončiti, že nelze všecko najednou pověděti; též

že mu bude po druhé zase kázati. „*Všecken duch svůj vynáší blázen: moudrý odkládá a schovává (jej) napotom (t.j. na časy budoucí)*“ (Přísl. 29, 11). Mnozí kazatelé sebe rádi poslouchají, podobni jsouce čápu, který svůj klapot taktéž rád poslouchá, i nejsou spokojeni, dokud se do syta nenamluvili, ať jest to posluchačům milé nebo nemilé. Takovým kazatelům ničeho se tak velice nedostává, jako diskrecí čili slušnosti a skromnosti.

XII. - *Kazatelé, když káží, nemají mluviti s vysoka a jako v oblacích poletovat*, pojednávajíce o látkách titěrných a subtilných, ale mají se raději přizpůsobiti obecnému lidu a přednášeti mu s kazatelny věci pochopitelné a užitečné, následujíce příkladu Krista Ježíše, jenž praví ústy Isaiáše proroka: „*Já Hospodin, Bůh tvůj, jenž učím tě užitečným věcem*“ (Is. 48, 17). Podobně také sv. Pavel přikazuje Titovi a Timoteovi biskupům, co by kázati měli bohatým, co starým, co mladým, co vdovám, co služebným, co poddaným a t. d. (Tit. 2), i končí slovy: „*Tyto věci připomínej a osvědčuj před Pánem.. Nepobožných pak a marných řečí se varuj!*“ (II. Tim. 2, 14, 16). Posluchačů neumělých a neučených bývá vždy na sta, kdež-

to učený a na výsost důmyslný ledva jeden se najde: proč by tedy kazatel touto jednou osobou měl se spravovati, při tom pak četného ostatního zástupu sobě nevšímati a ho zanedbávati?

Chce-li kazatel učeným nějaké sousto předhoditi, aby byl se sv. apoštolem Pavlem služebníkem Řekům i ne-Řekům, moudrým i nemoudrým, buď, ať to učiní. Avšak aby ex professo blýskati se chtěl a mnoho mudroval, anebo stále latinsky, řecky aneb hebrejsky mluvil beze vší příčiny, toho schvalovati nelze; neboť člověk prostý nic z toho nemá, leč že časem řekne, že pan farář znamenitě kázal. Kdyby se ho však někdo otázal, o čem pan farář mluvil, řekne: „Nevím; to se mne netýkalo.“

XIII. - Kazatelé, kteří se snaží pomocí milosti božské mnoho duší získati a ke Kristu přivésti, nechat přede vším jiným samých sebe nezapomínají. Nebo co by jim prospělo, by třebas celý svět získali, duše pak své škodu trpěli? (Mat. 16, 26). Nebudtež podobni oném tesařům a stavitelům, kteří stávli archu, skrze niž Noe sám za obecné potopy život zachoval, kdežto oni se potopili. Nebudtež také jako zvony, které jiné do chrámu svolávají,

samy pak mimo chrám visí; aniž budtež jako Boží muky, jež jiným cestu ukazují, pravý směr naznačují, samy však z místa se nepohnou. Praví se: „*Dej pozor na sebe i na učení, v tom trvej; nebo to čině i sám sebe spasena učiniš i ty, kteříž tebe poslouchají*” (I. Tim. 4, 16). Zde jest obé obsaženo: sebe sama spasena učiniti, a spaseny učiniti posluchače; nadto pak „své vlastní spásy hleděti“ předchází, „spaseny učiniti posluchače“ následuje. Dále čteme: „*Chodí s plesáním, snášejíce snopy své*” (Žalm 125, 6). Nejen snopy duší lidských, které jsi získal, mají do království Božího vejít, ale i ty sám kazateli, máš spolu s nimi s radostí přijíti a v onen den objeviti se; máš zajisté snopy duší, které jsi požal, sám osobně Velebnosti Božské předložiti, abys uslyšel líbezný onen hlas: „*Tot dobré, služebniče dobrý a věrný, ... vejdiž v radost pána svého!*” (Mat. 25, 23) - k čemuž mně i vám dopomoci račiž Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Amen.

Poznámka

Význam spisku jesuity Jiřího Scherera „Některá křesťanská pravidla kazatelská“ dobře vystihuje v čelo této edice položený „proslov“ jeho překladatele a prvního vydavatele (v roce 1887) Ignáce Bečáka.¹⁾ Přetiskujeme-li jej znovu po půl století, v době, kdy se pomalu začínáme rozpomínati na slavnou minulost českého katolicismu za éry pobělohorské, má to být zároveň projev vděčnosti ušlechtilému knězi, který již tehdy správně vytušil velký význam slovesného odkazu barokního pro potřeby dneška a v sedmi svazcích své „Bibliotéky nejslovutnějších kazatelů starší doby“, vyda-

¹⁾ Ignác Bečák, narozen 1847, na kněze vysvěcen 1872, byl prefektem, a po studiích na filosofické fakultě v Praze profesorem matematiky a fysiky na arcibiskupském gymnasiu v Kroměříži, později farářem ve Frenštátě pod Radhoštěm, kde vystavěl r. 1898 známou cyrilo-metodějskou kapli. Zemřel 6. června 1901. Vydal Jana Amosa Komenského „Jedno potřebné“ s úvodem a poznámkami (v Kroměříži 1879). Přeložil spis generála jesuitů Petra Beckxa (1795–1887) „Měsíc mariánský“ (1882), 1. díl „Cvičby v dokonalosti křesťanské“ (1883) od Alf. Rodrigueza, v Obzoru 1882 uveřejnil životopis P. Angela Secchi a v Kazateli 1895 sedmero posních kázání. Srov. Český slovník bohov. II, 51.

ných v Kroměříži v letech 1885 až 1888 vlastním nákladem, zpřístupnil duchovním správcům v nové jazykové úpravě bohatý výbor homiletického díla jesuitů Fabiána Veselého (1684–1729) a Leopolda Fabritia (1715–1772), jakož i dominikána Řehoře Tučka. Ve IV. svazku této „Bibliotéky“ vyšla jako zvláštní přídavek Schererova pravidla kazatelská. Jsou jasná, střízlivá, vážná i vtipná a platí nám stejně jako kazatelům před třemi či více věky.

V Olomouci, v červnu 1937.

Josef Vašica.

DOBRÉ DÍLO svazek stodvacátý čtvrtý

Vyšlo v srpnu léta Páně 1937

Nihil obstat. Msgre Dr Bedřich Vašek, censor ex officio.

Imprimatur. Dr Joannes Martinů, vicarius generalis.

Olomoucii, die 21. Junii 1937

Z němčiny přeložil Ignác Bečák. Do tisku upravil Dr Josef Vašica. Podle osnovy Ant. Lískovce vytiskl Jan Mucha ve Velkém Meziříčí. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Bylo tištěno 1000 výtisků a to: A 100 výtisků na japanu, B 200 výtisků na velínu, C 700 výtisků na papíře dřevaprostém. – Tento výtisk má číslo 77.C

DEO GRATIAS